

aproape de perfecțiune a unei lucrări — totul afirmat cu o infinită discreție, cu acea ținută rezervată, care ține, credem, de temperamentul britanic.

La primul concert, tânărul dirijor finlandez Okko Kamu (premiul I la concursul de dirijat, „Herbert von Karajan“ din 1969) a prezentat mai întâi, în demn păstrător al memoriei bardului Sibelius poemul *En Saga*.

Ascultăm rar această lucrare. Dar niciodată nu am urmărit-o cu atita plăcere senzorială — dincolo de fondul ei epic și romantic — ca acum : sonorități de o mare transparență, nuanțe fine, ritmuri, uneori pătrunse de veselie, căroră succedau pinze sonore etale, calme, ca lacurile finlandeze... este o lucrare care pendulează între viața rece a nordului, și o dogoare, uneori meridională, (la care contribuie din plin unele ecouri ca de îndepărtate dansuri spaniole).

Am avut bucuria să luăm contact apoi, cu arta celebrului interpret al cîntecului englez și îndeosebi al muzicii lui Benjamin Britten, tenorul Peter Peers. De mulți ani, tot ceea ce a compus Britten în domeniul muzicii vocale a fost pentru Peers, tot așa cum, ne amintim, Franz Lehar nu mai scria decât pentru Richard Tauber. Între cei doi artiști englezi s-a stabilit o strînsă comuniune de gîndire și simțire. Fapt e că rareori ne-a fost dat să ascultăm un cîntăreț care să redea cu o artă atît de rafinată, cu un bun gust atît de captivant, originala muzică a lui Britten.

Am ascultat *Nocturna* pentru tenor, șapte instrumente obligate și orchestră de coarde — o suită de opt cîntece pe versurile unor poeți diferiți.

Peter Peers a cîntat tot timpul cu o distincție a frazării și eleganță a expresiei rar întîlnite. Aflat în al 64-lea an al vieții, Peter Peers ne-a făcut o adevărată demonstrație de artă subtilă, de o inefabilă poezie — totul cîntat în mezza-voce, cu o dicție splendidă, cu o capacitate de a emoționa exemplară. A fost o rară delectare artistică. A.R.I.A., cu un mic efort, ar fi putut să-l invite și pe autor, care îl acompaniază de preferință pe Peers, la pian.

Concertul a fost încheiat cu o *Eroica*, dirijată în cel mai bun stil clasic și spirit beethovenian, cînd, din nou, orchestra a făcut dovada înaltelor ei calități.

Dirijorul, foarte dinamic la pupitru, stăpînind bine orchestra a învederat o simțitoare preocupare pentru elementele de fond ale muzicii, răspîndindu-se însă într-o multitudine de gesturi și dezinteresîndu-se total de efectul lor estetic. Cu timpul își va rectifica, sîntem convinși, ponderîndu-le, manifestările sale exterioare.

Excelentele impresii lăsate de *Philharmonia* londoneză aveau să-și găsească o nouă și superlativă confirmare în cadrul celui de al doilea concert, condus de data aceasta de Norman Del Mar. Dirijor de bogate resurse, cu o vastă experiență profesională, Norman Del Mar a apărut ca un șef de orchestră ponderat, cu multă autoritate și a cărui artă esențială — dincolo de pătrunderea de adîncime a lucrărilor pe care le-a prezentat — consta în înscrierea, foarte elocventă pentru toată lumea, a desfășurării melodice, în acea nelipsită și perfectă condusă bătaie a măsurii. Astfel acea curbă cu toa-

te detaliile ei, uneori sinuoase, nu a făcut decît să expliciteze, ușor anticipativ, derularea muzicii.

Am avut mai întâi un *Don Juan* de *Richard Strauss* realizat în cea mai bună tradiție : furtunos și romantic, plin de pasiune și de forță cuceritoare, iar în cele din urmă, un final dramatic, sugerînd moartea eroului... Ne-a amintit de minunatele realizări de odinioară ale maestrului George Georgescu. Notăm, cu acestea, că dirijorul Norman Del Mar este dublat de un valoros muzicolog (de curînd i s-a publicat o interesantă și substanțială lucrare despre *Richard Strauss*).

Am urmărit apoi mult executatul *Concert in fa minor* de Chopin în interpretarea tînărului pianist Michael Roll, care a debutat în 1963, cînd nu avea nici 17 ani, la Royal Festival Hall sub bagheta reputatului șef de orchestră, Sir Malcolm Sargent. Sprîjinindu-se pe o tehnică cizelată, interpretul are meritul de a ne fi restituit un Chopin cît se putea con-cepe mai autentic. Vrem să spunem fără dulcegării, dar nici cu acea vehemență, care s-a cam acreditat în interpretările unor pianiști în ultima vreme. A fost o interpretare poetică dar fără a avea nimic efemnat, nimic edulcorat. Totul a însemnat stil și gust artistic pînă în cele mai mici dar expresive rubatouri. O *Ecoseză* suplimentară, bine ritmată a răs-plătit pe numeroșii aplaudanți.

Concertul a fost încheiat cu *Simfonia I-a* de Michael Tippett, compozitor relativ vîrstnic (născut în 1905) dar care aparține indiscutabil, contemporaneității. A scris puțin dar a vădit totdeauna — și simfonia ascultată nu face excepție — o tehnică originală, în care am deslușit gustul său pentru tratările contrapunctice și o cît mai variată ritmică. Ne-a interesat chipul în care compozitorul a reușit să eșafodeze aproape întreaga lucrare pe baza unui simplu interval de cvartă — ceea ce măsoară măiestria scriiturii sale muzicale. Este un compozitor din zilele noastre dar modernismul său e moderat. Lucrarea a fost prezentată cu o claritate desăvîrșită, făcîndu-ne ca alături de calitatea muzicii, să apreciem o dată mai mult orchestra londoneză și pe remarcabilul dirijor, Norman Del Mar.

Opera „Ernani” în concert la Radioteleviziune

Dirijorul Carol Litvin și-a pus mai de mult munca și talentul în slujba unor manifestări muzicale diverse: concerte simfonice, concerte corale, opere-concert etc. Astfel, la începutul stagiunii 1973—1974 a prezentat opera *Ernani* de Verdi cu orchestra de studio și corul Radioteleviziunii, asigurîndu-și totodată concursul solistic al unor cîntăreți de primul ordin : Eugenia Moldoveanu, Octav Enigărescu, Cornel Stavru, Gheorghe Crăsnaru, Virginia Manu, Nicolae Andreescu și Mircea Bezetti.

Opera *Ernani*, mai puțin cunoscută la noi, se înscrie totuși printre valoroasele lucrări ale lui Verdi datorită nu numai melodicității ei inspirate, cuprinzătoare, țesăturii armonice colorate, calde și accesibile, dar și faptului că autorul s-a aplicat să zugră-

vească eroi de pregnant profil dramatic, să creeze, de asemenea, situații împinse uneori la limitele tragicismului (răzbunări crunte, sinucideri etc.).

Desigur, o prezentare a operei sub formă de concert ne-a lipsit tocmai de aceste elemente ale dramei pe care Verdi le-a socotit primordiale, întrucît a considerat totdeauna muzica, cum spune poetul, „fiica ascultătoare a poeziei...” Așa stînd lucrurile, realizarea muzicală nu a mai apărut o componentă a spectacolului ci unica fațetă relevabilă.

Vom sublinia deci în primul rînd contribuția soliștilor. Cîntăreața Eugenia Moldoveanu este o soprană cu posibilități vocale și scenice dintre cele mai frumoase. Vocea sa de o desăvîrșită limpezime, frumos cultivată, s-a mișcat cu ușurință pînă în cel mai înalt registru. În complexul exigențelor impuse de rol (Dona Elvira) a vădit multă agilitate și strălucire în pasajele de coloratură cum a fost cel din actul I, *Ernani involami* (Ernani zboară cu mine). A apărut în rest o soprană lirică, expresivă, de o mare gingășie, după cum a fost puternic dramatică în final. Este o artistă de remarcabile resurse și reamintim multiplele-i succese nu numai pe scena Operei Române dar și peste hotare, succese care au culminat cu decernarea Premiului I la Concursul internațional de la Tokio, pentru admirabila interpretare dată rolului titular din *M-me Butterfly*.

Vom mai desprinde unele momente de seamă ale operei, susținute și de ceilalți interpreți. Tinărul cîntăreț Gheorghe Crăsnaru (Don Ruy Gomez de Silva) și-a valorificat vocea sa caldă, gravă, bine timbrată, în *Infelice!* (Nefericitule!) una dintre cele mai frumoase arii de bas scrise de Verdi. A cîntat cu tensiune dar i-am sugera uneori mai multă degajare, pe care o practică mai susținută a scenei, desigur, i-o va da. Baritonul Octav Enigărescu (Don Carlos) s-a distins tocmai prin dezinvoltura manifestată de-a-lungul întregului spectacol, fiind de menționat în mod deosebit aria *Lo vedremo veglio audace* (Îl vom vedea pe îndrăznețul) din actul II, cîntat cu sentimentul de desfidere adecvat. O participare deosebit de vie, permanent prezentă cu pătrundere și adîncirea rolului său a avut tenorul Cornel Stavru (Ernani). În roluri de secund plan au făcut o bună figură cîntăreții Nicolae Andreescu (Riccardo), Mircea Bezetti (Iago) și în special soprana Virginia Manu (Giovanna) a cărei voce penetrant-clară, justă, s-a făcut prețuită.

Duetele, terțetele au fost susținute echilibrat ca și septetul din finalul actului I. Corul (dirijor Nicolae Vicleanu) a cîntat cu entuziasm, cu dăruire, de la celebrul *Beviam* (să bem), cu care debutează opera pînă la nu mai puțin celebrul *Si ridesti il Leon di Castiglia* (Înaltă-te leu al Castiliei).

Dar, exceptînd pe Eugenia Moldoveanu, vom arăta că toți soliștii au cîntat la maximum de intensitate — ceea ce nu e recomandabil.

Orchestra de studio a făcut un efort eficient și lăudabil, cîntînd corect, îngrijit iar munca fără preget a muzicianului Carol Litvin, care a coordonat cu seriozitatea și priceperea, modestia și rezerva, pe care i le cunoaștem, întreaga realizare, este demnă a fi elogiată.

Opera „Doamna Chiajna” de Nicolae Bucliu

Compozitorii noștri și-au axat mai de mult preocupările lor creatoare, în domeniul teatrului muzical, îndeobște pe fondul atît de bogat în evenimente, totodată atît de frămîntat și deseori dramatic, al istoriei poporului român. Printre ei, Nicolae Bucliu a scris recent opera în trei acte, *Doamna Chiajna*, sprijinindu-se pe muvela de valoroasă factură istorico-literară cu același nume a lui Alexandru Odobescu. Pentru prima oară, un compozitor s-a oprit asupra figurii de puternic relief epico-dramatic a Doamnei Chiajna. Ascendența istorică a acesteia (cobora direct, prin tatăl ei Petru Rareș, din Ștefan cel Mare iar soțul ei domnitorul Mircea Ciobanu, descindea la rîndu-i din Mircea cel Bătrîn) o îndreptătea să aspire la unirea Țărilor Române. Astfel, compozitorul a înțeles să înfățișeze un fragment semnificativ din viața de luptă a Doamnei, acela care începe cu moartea soțului ei și sfîrșește cu una dintre acțiunile pe care le-a condus ea însăși împotriva boierilor răzvrățiți și pizmuitori.

Atenția ne-a fost solicitată în primul rînd de muzică: melodioasă, fluentă, armonizată consonant (poate chiar prea consonant) și orchestrată simplu și aerat — totul la modul perfect accesibil. Stilul a apărut unitar iar nota specific românească, aproape permanent prezentă, devine pregnantă în momentele cînd în scenă apare poporul. În deosebi preludiile simfonice ale celor trei acte, evocatoare ale dramei, sînt scrise cu meșteșugul de care a dat dovadă mai de mult compozitorul. Doamna Chiajna a fost intruchipată de mezzo-soprana Elena Cernei care a participat alături de compozitor și la întocmirea libretului, fiind totodată și regizoarea spectacolului. Un asemenea cumul de atribuții a avut desigur avantajele sale, interpreta putînd contura cu mai multă eficiență rolul respectiv, construind personajul... pe măsură. Dar acest lucru comporta și riscul ca regizoarea să nu-și poată cenzura integral propriul său joc, mimica, etc., în vreme ce ea însăși era prezentă în scenă.. Elena Cernei a izbutit într-o bună măsură să concilieze exigențele impuse de spectacol; a beneficiat de asemenea de circumstanța favorizantă a vooii sale calde, dramatice, la răstimpuri de mare intensitate și strălucire și a ținutei sale scenice impozante. Recuzita a fost foarte generoasă cu protagonista, favorizîndu-i tot soiul de costume elegante, care dintre care mai fastuoase — zale aurii, cușme cu tuiuri impozante, mantiile bogate etc. etc. — pe care apriga și severa Doamna Chiajna ne îndoim că le va fi purtat vreodată. Dar, mă rog, istoria se cere și ea înfrumusețată...

O notă pozitivă a spectacolului o constituie și acea atmosferă românească pe care am aflat-o în scena ce reprezenta, după datină, ceremonia de la moartea lui Mircea Ciobanu, iar mai tîrziu, acea a ospățului de la curte, cu divertismentele de epocă. Trecînd peste dicțiunea în general precară, putem spune că s-au afirmat cu succes în roluri principale Eugenia Moldoveanu, artistă de mari însușiri muzicale și interpretative despre care am avut prilejul să vorbim mai pe larg în cronica la *Ernani*, întrucît rolul